

kunsthall

extra
city

Extra States

NATIONS IN LIQUIDATION

Beste bezoeker,

Welkom in Kunsthal Extra City.

Wij werken met kunst die ons doet nadenken over actuele thema's in de stad van vandaag, en willen nieuwe verbindingen stimuleren tussen hedendaagse kunst, kunstenaars, onderzoekers en stadsbewoners.

Daarom hechten we veel belang aan heldere communicatie over de tentoonstellingen, onder andere met deze brochure, maar ook bijvoorbeeld met gratis rondleidingen. Bovendien proberen we zoveel mogelijk anderstalige video's en teksten in de tentoonstelling naar het Nederlands te vertalen. Vraag er gerust naar bij de onthaalmedewerker.

Aarzel ook niet de onthaalmedewerker aan te spreken als je suggesties hebt voor Kunsthal Extra City of vragen bij bepaalde kunstwerken.

Je kan ons ook steeds bereiken via info@extracity.org of +32 3 677 16 55.

het team van Kunsthal Extra City

Beeld cover: Kapwani Kiwanga, 'Flowers for Africa: Ivory Coast', (2015), foto Aurélien Mole, courtesy de kunstenaar en galerie Jérôme Poggi, Parijs

‘Extra States: Nations in Liquidation’

22.09 – 16.12.2018

Met werk van Sven Augustijnen, Dora Budor, Chto Delat, Goldin+Senneby, Núria Güell, Femke Herregraven, Sanja Iveković, Sophie Jung, Kapwani Kiwanga, Metahaven, Nástio Mosquito, Trevor Paglen, Anton Vidokle & Pelin Tan

Scenografie door Olivier Goethals

Samengesteld door iLiana Fokianaki

‘Extra States: Nations in Liquidation’ brengt artistieke projecten samen die de gangbare interpretatie van de staat kritisch benaderen, herformuleren of omzeilen.

De tentoonstelling – waarvan de titel is geïnspireerd op een hoofdstuk uit het profetische boek ‘What is Coming’ van H.G. Wells uit 1916 – onderzoekt de nabije toekomst van de internationale politiek, economie en burgermaatschappij, door de basisstructuren te ontrafelen die dit alles ondersteunen. Binnen de huidige omstandigheden, waarin enerzijds een doorgedreven kapitalisme de staatssoevereiniteit vermindert, en anderzijds de staat opnieuw opduikt binnen een nationalistische retoriek, stelt de tentoonstelling de vraag: hoe ervaren we de aanwezigheid van “de staat” binnen onze hedendaagse samenleving en wat vertegenwoordigt de traditionele staat vandaag? Welke werkelijke macht hebben staten nog om steden te besturen en vorm te geven?

Hoeveel effect en zeggenschap hebben “extra staten” (machtsformaties in de vorm van politieke ideologieën, multinationals en “boven-statelijke” structuren) en

in welke mate kunnen zij de staat zoals we die kennen, overstijgen en passeren? Waar staan we als burgers wanneer “extra staten” zoals de Europese Unie, Facebook, Cambridge Analytica, het Internationaal Monetair Fonds of de Europese Centrale Bank ons dagelijkse leven beïnvloeden?

In een poging het begrip “staatsschap” te actualiseren, kijkt de tentoonstelling voorbij de gebruikelijke betekenis van de staat, namelijk naar het “extra” in en boven de staat. ‘Extra States’ presenteert projecten die de weinig bekende of geheime activiteiten van overheidsinstanties onthullen. Andere werken tonen dan weer een artistieke positie ten opzichte van concepten als “staatsschap” of “nationaliteit” of onderzoeken socio-politieke bewegingen die bijdragen tot een emancipatorische burgermaatschappij.

Via uiteenlopende invalshoeken tracht deze tentoonstelling te komen tot een nieuwe “plattegrond” van opkomende en strijdende wereldorden en alternatieve of transnationale coalities. Deze “extra staten” definiëren niet alleen de staat als een politiek model, maar ook onze gelaagde “staat van zijn” in de wereld van vandaag.

iLiana Fokianaki

CAHIER #4: EXTRA STATES

Verder onderzoek en een meer theoretische benadering van de notie van de staat kan je terugvinden in de CAHIER #4. Hierin worden de thema's uit de tentoonstelling uitgediept en teksten gebundeld die verwijzen naar de staat, inclusief een speciale editie van e-flux Journal dat zijn tiende verjaardag viert. De teksten werden geselecteerd door curator iLiana Fokianaki in samenwerking met Anton Vidokle.

De Cahier is te koop aan de balie en gratis te downloaden op onze website.

Meer informatie: www.extracity.org

 IN DEZE BROCHURE VIND JE MEER INFORMATIE OVER ELK KUNSTWERK. DE TENTOONSTELLING VOLGT GEEN VAST PARCOURS, DAAROM ZIJN DE KUNSTENAARS HIER ALFABETISCH GEORDEND. DE NUMMERS BIJ DE KUNSTENAARS OP DE VOLGENDE PAGINA'S, KOMEN OVEREEN MET DE NUMMERS OP DE LABELS IN DE TENTOONSTELLING.

1. Sven Augustijnen

'Le Réduit', (2016)

Gedurende zijn jarenlange onderzoek naar de koloniale geschiedenis van België en Congo kwam Sven Augustijnen op het spoor van een geheime nationale vestiging ("réduit") die België tijdens de jaren 1950 in de stad Kamina zou hebben gebouwd. Deze vestiging moest een toevluchtsoord worden voor de Belgische koninklijke familie en de regering bij een mogelijke aanval van de Sovjets. De politieke ontwikkelingen haalden de bouw van deze "regeringsstad" echter in en wat overbleef was een militaire basis.

In het Centrum voor Historische Documentatie van de Krijgsmacht (ACOS IS/CA) ontdekte Augustijnen een archieffonds over dit vestigingsproject, met duizenden foto's, negatieven, tekeningen en plannen die nog nooit eerder door iemand werden bestudeerd. Zijn werk 'Le Réduit' dat uit dit onderzoek voortkwam, bestaat uit verschillende elementen, waaronder een tekst door Augustijnen, een plattegrond, luchtfoto's van de aanleg van de site, een jaarboek met de avonturen van de pioniers van de Kamina-basis en een selectie architecturale plannen. Het is een getuigenis van de nauwkeurigheid en precisie waarmee het project werd uitgedacht en gerealiseerd. Maar tegelijk is het ook een artistieke interpretatie van de realiteit, geleid door Augustijnens eigen opvattingen, fictieve elementen en de emotionele inbreng van gesprekspartners die de kunstenaar onderweg ontmoette.

'Le Réduit', (2016), courtesy de kunstenaar

‘Extra States’ presenteert een deel van dit omvangrijke kunstwerk en selecteert uit de beelden een visuele blauwdruk van de “diepe staat”: het legt de mechanismen en propagandatechnieken bloot die de staat inzette om rechtstreeks in te grijpen in de bevoegdheden van een ander land.

Sven Augustijnen is geboren in 1970 in Mechelen (BEL) en woont en werkt in Brussel (BEL).

2. Dora Budor

'Temps Mort', (2017)

Met haar sculpturale installatie 'Temps Mort' reconstrueert Dora Budor zorgvuldig een beeld uit de film 'L'Eclisse' (1962) van de Italiaans regisseur Michelangelo Antonioni. Het betreft een beeld van een bouwwerf die regelmatig in de film opduikt en haast zelf een personage wordt: Antonioni toont minutenlang stapels puin, stellingen en architecturale elementen van verval en vervreemding – het lege gebied waar geen van beide geliefden uit de film komt opdagen.

Op basis van filmstills en in samenwerking met een architect, decorschilders en makers van rekwisieten, wordt 'Temps Mort' meer dan een driedimensionale kopie van dat beeld, het legt ook de tijd vast: het licht en de schaduw van het exacte moment waarop de stapel puin op film werd vastgelegd, zijn op de onderdelen nageschilderd. Wat Budor fascineerde tijdens het maken van dit werk, was de manier waarop de film dwangmatig terugkeert naar steeds dezelfde plaats; naar de bouwmaterialen die gevangen lijken in hun tijdelijke, afwachtende toestand.

'Temps Mort' verbeeldt zowel de geglobaliseerde, eenvormige esthetiek van architectuur als de realiteit van verwoeste conflictzones. Het is een terugkerende herinnering, net als in de film van Antonioni, aan onze stedelijke omgevingen, zowel aan vernielde gebouwen – een teken van een ontmantelde beschaving – als

aan de ontelbare bouwwerven die wereldwijd de voetafdruk van het kapitalisme markeren. Het suggereert het bestaan van een wereldwijde metropool, maar verwijst tegelijk naar de staat van wanorde waarmee de samenleving wordt geconfronteerd en naar een heersende politiek die het menselijke leven buiten beschouwing laat terwijl architectuur wordt gebouwd en vernietigd.

Dora Budor is geboren in 1984 in Zagreb (HRV) en woont en werkt in New York (USA).

'Temps Mort', (2017), courtesy Galerie Eva Presenhuber (Zurich/New York), New Galerie (Parijs) en de kunstenaar, foto door Stefan Altenburger Photography (Zurich)

3. Chto Delat

‘Slow Orientation in Zapatism’, (2017)

Het Russische collectief Chto Delat presenteert een onderdeel van zijn onderzoek naar de internationale impact van het “Zapatismo”. Het kijkt naar nieuwe machtsstructuren die over grenzen heen worden gevormd, maar ook naar de socio-economische omstandigheden die deze structuren toelaten of net verbieden.

Het Zapatistisch Bevrijdingsleger, ontstaan in het arme zuiden van Mexico, kwam in 1994 in opstand tegen de regering. Het streeft nog steeds naar autonomie van de indiaanse bevolking en verzet zich tegen neoliberale globalisering. De erfenis van de zapatisten en hun eis voor “werk, land, huisvesting, voedsel, gezondheid, onderwijs, onafhankelijkheid, vrijheid, democratie, rechtvaardigheid en vrede” zijn ondertussen getransporteerd naar alle uithoeken van de wereld.

Chto Delat onderzoekt het idee van een fictieve Zapatistische Ambassade, neergeplant in het hedendaagse Rusland onder Poetin. De film kijkt naar hoe de levenswijze en visie van de zapatisten kan worden beleefd buiten de indiaanse gemeenschap. Hoe kunnen wij als Europeanen ons de toekomst voorstellen? Met een dosis zapatistische humor – zoals bekend uit de teksten van subcomandante Marcos – onderzoeken de hoofdpersonages uit de film de betekenis van vooruitgang en hoe te leven in harmonie met de aarde en het land.

De film weerspiegelt de frustratie van een generatie jonge stedelingen die leeft onder druk van de kapitalistische samenleving en die zoekt naar een politiek draagvlak voor nieuwe manieren van leven, geïnspireerd op de zapatistische ideologie.

Chto Delat (Russisch voor “Wat moet er gedaan worden?”) is een collectief van kunstenaars, critici, filosofen en schrijvers, opgericht in 2003 in Sint-Petersburg (RUS).

PERFORMANCE door Chto Delat tijdens de opening (21.09), om 20:00

'Slow Orientation in Zapatism', (2017), courtesy de kunstenaar

4. Goldin+Senneby met Mustafa Kör (dichter) en Johan Hjerpe (grafisch vormgever)

‘The Plot’, (2018)

In ‘The Plot’ (“perceel”) onderzoekt het Zweedse kunstenaarsduo Goldin+Senneby de afdruk die de sociaal-economische en politieke geschiedenis van de staat achterlaat op zijn grondgebied.

De kunstenaars kochten een stuk land in de voormalige Belgische mijnstreek: een hoog-verontreinigd perceel bij de voormalige steenkoolmijn van Zwartberg nabij Genk, gelegen tussen een uitdijend bedrijventerrein en een mijnterril waarvoor de stad een erkenning als industrieel monument binnen UNESCO nastreeft. Het gemarkeerde gebied op de vloer van de tentoonstellingsruimte komt overeen met dit perceel (op schaal). De kunstenaars benaderen het hier als een soort theaterpodium.

‘The Plot’ ontvouwt zich in twee delen. Een script (in de vorm van een gedicht) werd geschreven door de Vlaamse dichter Mustafa Kör, wiens vader naar België emigreerde om in de koolmijnen te werken. Het gedicht roept de herinneringen, hoop en verlangens op van de nieuwkomers die hielpen om de Belgische naoorlogse economie weer op te bouwen. In het gedicht zit ook de geschiedenis verweven van de planten uit het Carboon-tijdperk die in de loop van miljoenen jaren tot steenkool verwerden en die onderhevig waren aan de continentale verschuivingen.

De planten werden in houtskool op de muur getekend als decor, naar een ontwerp van Johan Hjerpe. Het betreft plantensoorten uit de Carboon-wouden die als fossielen op het perceel werden aangetroffen. Deze planten dateren van 350 miljoen jaar geleden, uit een tijd dat dit stuk land nog gelokaliseerd was op wat vandaag Centraal-Afrika is.

Goldin+Senneby is een samenwerking tussen de kunstenaars Simon Goldin en Jakob Senneby, sinds 2004, Stockholm (SWE).

VOORDRACHT van het gedicht door Mustafa Kör tijdens de opening (21.09), om 19:00 en 21:00

DAGELIJKSE VOORDRACHT van het gedicht van Mustafa Kör tijdens de tentoonstellingsperiode van woensdag t.e.m. zondag telkens om 14:30 en 16:30

'The Plot' werd gerealiseerd in/met FLACC, Genk

ABCDEFA : nieuwe grenzen , niet gemetalliseerd en afgepaald met piketten
 bestaande kadastrale grenzen volgens overnameplan landmeter Houben&Essers d.d. 03/07/2012

ABCDEFA = 5a 00ca
 Genk 2^e Afdeling, Sectie A
 32X37/tek = 3a 64ca en 32Y37/tek = 1a 16ca

REGENBOOGLAAN

LAMBERT 72

A	X=229765.57	Y=190280.45
B	X=229770.05	Y=190290.16
C	X=229775.04	Y=190298.41
D	X=229784.67	Y=190308.28
E	X=229793.79	Y=190300.20
F	X=229781.32	Y=190273.18

ABCDEFA = 5a 00ca

NOORD

Schaal=1/500

'The Plot' (detail verkoopakte, Genk), (2017), courtesy de kunstenaars

5. Núria Güell in samenwerking met de Catalaanse activist Enric Duran

‘Troika Fiscal Disobedience Consultancy’, (2017-doorlopend)

Met haar ‘Troika Fiscal Disobedience Consultancy’ daagt Núria Güell de werking uit van internationale bedrijven, die met goedkeuring van de overheid manieren hebben gevonden om de opgelegde belastingen van de Europese Unie te omzeilen. Ze richtte een klein fiscaal belastingadviesbureau op dat opzettelijk de regels overtreedt van de staat waarin het is gevestigd. Het bureau helpt burgers om ongehoorzaam te zijn aan de Trojka – de samenwerking tussen de Europese Unie, de Europese Centrale Bank en het Internationale Monetaire Fonds die sinds de staatsschuldencrisis in 2010 toezicht moet houden op de kredieten aan noodlijdende Europese lidstaten.

Güells bureau adviseert zijn klanten om te handelen volgens dezelfde strategieën als die binnen de Europese eenheidsmarkt gelden en die door adviseurs van bedrijven worden aangewend om belastingen te ontduiken. Het vrijgekomen (belastings)geld van die klanten wordt echter ingezet om lokale projecten te ondersteunen die zich engageren om net die sociale rechten te herstellen die door het beleid van de Trojka werden aangetast.

Het project is gebaseerd op burgerlijke ongehoorzaamheid, een instrument dat in het verleden reeds met succes door verschillende onafhankelijkheidsbewegingen werd gebruikt (fiscaal verzet speelde bijvoorbeeld een belangrijke rol in de dekolonisatie van Brits-Indië).

Ondertussen wordt het groeiende netwerk rond 'Troika Fiscal Disobedience Consultancy' via de website disobedience.eu beheerd door activisten in Ierland, Spanje, Portugal en Griekenland.

Núria Güell is geboren in 1981 in Vidreres (ESP) en woont en werkt in Barcelona (ESP).

Met dank aan de Ambassade van Spanje, Brussel

'Troika Fiscal Disobedience Consultancy', (2016),
installatiebeeld Project Arts Centre, Dublin, courtesy
de kunstenaar

6. Femke Herregraven

‘Foul Footprints – No.1 Engineering the islands’, (2018)

Het eerste hoofdstuk van ‘Foul Footprints’ van Femke Herregraven onderzoekt de gelaagde geschiedenis van de eilanden Mauritius en Diego Garcia in de Indische Oceaan. Beide eilanden werden ingezet als ruilmiddel door koloniale grootmachten. Diego Garcia werd in 1965 opgenomen in het nieuwe Brits Indische Oceaanterritorium (BIOT) en Mauritius werd onafhankelijk in 1968. Sindsdien zijn beide eilanden voor verschillende westerse regeringen en bedrijven een cruciale zone.

Waar Mauritius als wonder van de Indische Oceaan werd geprezen om zijn economische ontwikkeling, werd Diego Garcia door de Britten verkocht aan de VS, die wanhopig op zoek waren naar een geïsoleerd gebied van waaruit ze het Midden-Oosten konden controleren. In de vroege jaren 1970 werden de inwoners van Diego Garcia door de Britten gevangen genomen en met geweld van het eiland verwijderd. Terwijl Mauritius een westers belastingparadijs werd, veranderde Diego Garcia in de belangrijkste buitenlandse militaire zone van Amerika, bijgenaamd “The Footprint of Freedom”, van waaruit Irak en Afghanistan werden binnengevalen. Het ene eiland werd zo een plaats van financiële, het andere van militaire handelingen buiten de lokale en internationale wetten om.

De installatie in ‘Extra States’ neemt de vorm aan van een kantoor met voorwerpen, aandenkens en beeld- en

videomateriaal, die getuigen van de verschillende stadia van buitenlandse overheersing van de eilanden. De installatie onderzoekt hoe de gewelddadige totstandkoming van twee legale grijze zones werd vastgelegd in culturele, wetenschappelijke, militaire en commerciële voorwerpen, geproduceerd doorheen eeuwen van geopolitieke verschuivingen.

Femke Herregraven is geboren in 1982 in Nijmegen (NLD) en woont en werkt in Amsterdam (NLD).

Gerealiseerd in opdracht van Kunsthal Extra City
Met de steun van het Mondriaan Fonds

'Foul Footprints - No.1 Engineering the islands',
(2018), courtesy de kunstenaar

7. Sanja Iveković

‘Why an artist cannot represent a nation-State’, (2012)

Sanja Iveković's kunstwerk ‘Why an artist cannot represent a nation-State’ was een antwoord op de vraag of zij Kroatië wilde vertegenwoordigen op het festival ‘Croatie Voici’ in 2012 in Frankrijk. In haar werk verzet Iveković zich echter consequent tegen het reactionaire nationalisme van de nieuwe natiestaat Kroatië. Daarom was voor haar de enige mogelijkheid om deel te nemen aan het festival net de absurditeit van de vraag te benadrukken.

De tekst voor de performance (waarvan in deze tentoonstelling de video-documentatie te zien is) is geschreven en uitgevoerd door filosofe Rada Iveković, naaste medewerkster en nicht van de kunstenares. Het is een verklaring tegen het nationalisme, het claimen van artistieke creatie door de staat en een filosofische, socio-politieke analyse van de onmogelijkheid van representatie.

Tijdens de performance zet de doofstomme Franse actrice Isabelle Voizeux de tekst om in gebarentaal om zo een stem te geven aan de burgers die zijn uitgesloten van representatie door de staat. In de performance stelt Rada Iveković het als volgt: “Representatie is een eeuwige moeilijkheid, zowel in politiek als in kunst. Het is in beide gevallen zowel onmogelijk als steeds opnieuw het proberen waard; zowel onuitvoerbaar als noodzakelijk. Het is beter om op een bepaalde manier vertegenwoordigd te zijn, dan slecht vertegenwoordigd

of in het ergste geval, helemaal niet. Kunst en politiek draaien om deze twee polen – de onmogelijkheid en tegelijk de onvermijdelijkheid van representatie”.

Sanja Iveković is geboren in 1949 in Zagreb (HRV) en woont en werkt in Zagreb (HRV).

'Why an artist cannot represent a nation-State', (2012), courtesy de kunstenaar

8. Sophie Jung

'You You Can Can Not Not Have Have Both', (2017-2018)

'Producing my Credentials', (2017-2018), courtesy de kunstenaar

Sophie Jung is gefascineerd door de relatie tussen voorwerp en tekst, geluid en woord, en tracht het gebied tussen deze tweedelingen in te nemen. Haar libretto voor 'Producing my Credentials', nu hernoemd tot 'You You Can Can Not Not Have Have Both', werd gebruikt als script voor verschillende recente performances, en is hier in de tentoonstelling opgenomen als een geluidswerk. Hierin raakt Jung aan noties van staatsschap, grenzen en naties, maar ook aan de ontelbare mogelijke categorisaties van identiteit en sociale onderverde-

lingen. Jung wil de toeschouwer de ineenstorting van tegengestelden laten zien, de mogelijkheid om zich de deconstructie voor te stellen van wat ze zelf “het belachelijke idee van de natiestaat” noemt.

Jung eindigt haar script met de uitroep “I miss Pangaea” (“Ik mis Pangea”). Hiermee verwijst ze naar het supercontinent “Pangea” (dat bestond tijdens het laat-Paleozoïcum 335 miljoen jaar geleden en waaruit alle huidige continenten zijn ontstaan) als het enige mogelijke scenario voor een bevrijde gemoedstoestand. “I miss Pangaea” is de perfecte kreet tegen het geweld dat voortkomt uit het – letterlijke – “oversteken” van duizenden mensen die continenten en oceanen doorkruisen in de hoop op een beter leven. Maar het biedt ook een invulling van al die metaforische “oversteken”, van de grenzen die we onszelf opleggen en niet in slagen te doorbreken – zoals ons gebrek aan reactie op de drama’s die voortkomen uit wereldwijde migratie of de extreme uitwassen als gevolg van een identiteitspolitiek die polariseert, verdeelt en, aldus de kunstenaar, “geest en hart tot stilstand brengt”.

Sophie Jung is geboren in 1982 in Luxembourg (LUX) en woont en werkt in Londen (GBR).

Het script voor ‘You You Can Can Not Not Have Have Both’ kan je downloaden op onze website.

9. Kapwani Kiwanga

'Flowers for Africa: South Sudan', 'Namibia', 'Tanganyika', 'Ghana', and 'Ivory Coast', (2012-doorlopend)

Tijdens haar uitgebreide onderzoek naar de dekolonisatie van Afrika selecteert Kapwani Kiwanga archieffoto's van historische vieringen, herdenkingen en andere ceremoniële evenementen die plaatsvonden tijdens het onafhankelijkheidsproces. Op elke foto zijn bloemstukken aanwezig, soms goed zichtbaar, soms onduidelijk, die het feestelijke karakter van deze officiële momenten benadrukken. Kiwanga gebruikt deze foto's als vertrekpunt voor haar werk 'Flowers for Africa': ze toont de beelden aan een lokale bloemist – in dit geval uit Antwerpen – die de boeketten uit de archieffoto's zo nauwkeurig mogelijk moet nabootsen, zonder dat hij een vorige versie van het werk (uit andere tentoonstellingen bijvoorbeeld) mag zien. Op basis van een strikt protocol met gedetailleerde instructies worden zo voor elke tentoonstelling nieuwe boeketten gemaakt, met wisselend resultaat naargelang de interpretatie van de bloemist.

De bloemstukken, die elk de naam krijgen van het land dat ze representeren tijdens een dergelijke officiële ceremonie, verwelken in de loop van de tentoonstelling en verwijzen zo naar het verlies van macht van de landen zelf. 'Flowers for Africa' vestigt op die manier de aandacht op de ongemakkelijke realiteit van vandaag: hoewel het Afrikaanse continent grotendeels bevrijd is van het kolonialisme, wordt het nu overheerst door multinationals die de rijkdom uit de bodem blijven ont-trekken.

'Flowers for Africa: Ivory Coast', (2015), courtesy de kunstenaar en galerie Jérôme Poggi (Parijs), foto door Aurélien Mole

Tot slot wijst dit werk op een recente heropleving van het panafricanisme bij hedendaagse denkers binnen en buiten Afrika. Die geloven dat het vandaag, in de context van een xenofobe westerse wereld, belangrijker is dan ooit dat Afrikaanse landen en Afrikanen wereldwijd zich samen sterk maken om hun belangen te behartigen.

Kapwani Kiwanga is in 1978 geboren in Hamilton (CAN) en woont en werkt in Parijs (FRA).

Met dank aan Flor Artes, Marian Goodman Gallery, Galerie Tanja Wagner, FRAC Poitou-Charentes en FRAC Provence-Alpes-Côte d'Azur

10. Metahaven

'Extra Everything – A speculative Identity', (2011)

Hoeveel is het beeld van België veranderd tijdens het afgelopen decennium?

Metahaven realiseerde 'Extra Everything – A speculative Identity' in 2011 voor de tentoonstelling 'Museum of Display' op de voormalige locatie van Extra City in Antwerpen-Noord. Het werk refereerde toen aan het "merk" België (tegenover extreemrechtse politieke strekkingen die opkwamen) en naar het uitblijven van een Belgische coalitieregering gedurende bijna twee jaar in 2010-2011. Het bevatte esthetische verwijzingen naar de strips van Suske en Wiske.

Voor deze tentoonstelling wordt het werk opnieuw geproduceerd. Het biedt een verrassend inzicht in de veranderingen die de Belgische sociaal-politieke realiteit, maar ook Europa in het algemeen, de afgelopen zeven jaar doormaakten. De felle kleuren, het agressieve beeldmateriaal en de vlammende uitspraken zijn een ironische toepassing van de "branding" van een plaats (zoals citymarketing of de promotie van een hele staat). De grafische identiteit laat de toeschouwer onbewust een bepaald verhaal geloven, net zoals de traditionele commerciële "branding" dat doet.

'Extra Everything' is een denkbeeldige identiteit voor België, die ons laat nadenken over een land als merk. Voor 'Extra States' worden enkele elementen uit deze identiteit getoond in de Vitries aan de voorzijde van

FUTURE

EXTRA CITY

BELGIUM IS FANTASTIC

A SPECULATIVE IDENTITY

'Extra Everything - A speculative Identity', (2011),
courtesy Metahaven

het gebouw, als een uitnodiging voor een speculatieve “staat” van België en als introductie van de tentoonstelling.

(IN DE TENTOONSTELLING EN DE VITRINES AAN DE STRAATKANT)

De tekst 'Brand States: Postmodern Power, Democratic Pluralism, and Design' van Metahaven (e-flux december 2008) werd opgenomen in de 'Cahier #4: Extra States'.

11. Nástio Mosquito

‘Transitory Suppository: Act #2 Another Leader’, (2018)

Voor deze tentoonstelling realiseerde multimediakunstenaar Nástio Mosquito een nieuw hoofdstuk in zijn omvangrijke project ‘The Transitory Suppository’. De kunstenaar construeert een scenario rond de despotische leider A.L. Moore, meesterlijk gespeeld door Mosquito zelf. Deze fictieve politieke figuur belichaamt de antithese van politieke correctheid, terwijl hij schaamteloos de media bespeelt.

Mosquito presenteert hem zelf als volgt: “A.L. Moore is een 42-jarige man die gaat voor het presidentschap van Botrovia! Zowel zijn militaire als zijn academische achtergrond wordt door zijn collega’s serieus in vraag gesteld. Hij is een redelijk succesvol zakenman. Zijn grote financiële doorbraak vond plaats toen hij zestien containers opkocht, volgeladen met nep-lederen portefeuilles uit China. Hij investeert in de Hollywood filmindustrie, in olieboringen, en naar het schijnt in enkele bordelen in Brazilië. Hij ondersteunt verschillende non-profit organisaties in Afrika en Azië, vooral degene die onderzoek doen naar kanker... Hij beweert dat zijn interesse in politiek slechts bijzaak is, en dat hij vooral de valse intenties wil uitroeien die ervoor zorgen dat een hele generatie Botrovianen middelmatigheid inzet als persoonlijk verdedigingsmechanisme.”

Via dit personage en met veel intelligente humor plaatst Mosquito vraagtekens bij de wereldwijde “branding” van leiderschap, zowel in de politiek als in het bedrijfsleven.

'Transitory Suppository: Act #2 Another Leader',
(2018), courtesy de kunstenaar

Hij wijst ons op onze neiging om natiestaten te verpersoonlijken via hun leiders. Zijn stereotypering van wat een leider zou kunnen of moeten zijn, is een hint naar discussies over politieke rechtse "sterren" zoals Donald Trump, Robert Mugabe of Kim Jong-un.

Gerealiseerd in opdracht van Kunsthal Extra City

12. Trevor Paglen

'Code Names of the Surveillance State', (2015)

'They Watch the Moon', (2010)

'17 Letters from the Deep State', (2011)

'Subsatellite Ferret-D over the Eastern Sierra (Electronic Intelligence Satellite; USA 3)', (2012)

Met behulp van geavanceerde technologie detecteert Trevor Paglen geheime “para-statelijke” operaties die vanuit de overheid opereren. De video-installatie ‘Code Names of the Surveillance State’ is samengesteld uit meer dan 4.000 codenamen van surveillance projecten van de Amerikaanse en Britse geheime dienst. Het werk ‘17 Letters from the Deep State’ bestaat uit brieven van het Amerikaans Ministerie van Buitenlandse Zaken in de context van een proces in de nasleep van 9/11. Elke brief is ondertekend door een zekere Terry A. Hogan, waarvan het bestaan door journalisten en advocaten sterk in twijfel wordt getrokken.

‘They Watch the Moon’ toont een geheim “afluisterstation” diep in de bossen van West-Virginia. Het is een onderdeel van het ECHELON-systeem, een schimmige samenwerking tussen onder andere de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk om wereldwijd satellietcommunicatie af te luisteren. Gelegen in een “radio-stille zone” profiteert dit station van de “moon-bounce” (“maanbotsing”): het vangt communicatiesignalen op die de atmosfeer verlieten, tegen de maan botsten en teruggekaatst werden naar de aarde.

Paglen slaagt erin om drie kritische aspecten van de staat uit te lichten: de geheime activiteiten van de staat in gebieden die democratie en transparantie bestrijden; de esthetiek van surveillance die de hedendaagse samenleving in het algemeen definieert; en tot slot het “counter-narrative” waarin de kunstenaar de staat zelf “uitvoert”. Paglen is een artistieke belichaming van de klokkenluider die verwijst naar recente discussies over vrijheid van informatie en gegevens.

Trevor Paglen is geboren in 1974 in Camp Springs (USA) en woont en werkt in Berlijn (DEU).

‘They Watch the Moon’, (2010), courtesy de kunstenaar, Metro Pictures New York, Altman Siegel San Francisco

13. Anton Vidokle & Pelin Tan

'2084: A science fiction show / Episode 2: The Fall of Artists' Republic', (2014)

In het eerste deel van hun trilogie '2084' construeerden kunstenaar Anton Vidokle en socioloog en kunsthistorica Pelin Tan een toekomst waarin kunstenaars aan de macht zijn, kunst het leven volledig heeft gekoloniseerd en elk aspect van het dagelijks bestaan esthetisch is geworden. In de tweede episode, te zien in deze tentoonstelling, is de "Kunstenaars Republiek" echter ingestort en behoort kunst tot het verleden. Toch blijven enkele kunstenaars bestaan: ze leven als dier-mensen opgesloten in een cementen koepel en stellen zich vragen over arbeid, economie, religie en kunst, terwijl ze zich met hun nieuwe situatie proberen te verzoenen.

De video is gefilmd op het terrein van het onafgewerkte 'International Fair complex' in Tripoli, in 1963 ontworpen door architect Oscar Niemeyer. De bouw werd in de jaren 1970 stilgelegd door het uitbreken van de Libanese burgeroorlog. Deze futuristische architectuur met bunker-achtige ruimten was een utopisch project waarvan het falen als een metafoor kan worden gezien voor het falen van de ideale kunstenaarsstaat in de film van Vidokle en Tan.

Het werk volgt de logica van populaire science fiction films. Het stelt een scenario voor over een mini-staat in de toekomst waarin kunst niet noodzakelijk meer een commercieel of institutioneel product is, maar een instrument voor socio-politieke verandering.

'2084: A science fiction show / Episode 2: The Fall of Artists' Republic', (2014), film still, courtesy de kunstenaars

Anton Vidokle is geboren in 1965 in Moskou (RUS) en woont en werkt in New York (USA) en Berlijn (DEU). Pelin Tan is geboren in 1974 in Hilden (DEU) en woont en werkt in Mardin (TUR).

14. De Casus Neutraal Moresnet

Het verhaal van Neutraal Moresnet is een sterk staaltje duistere cartografische en culturele geschiedenis. Het werd opgericht in een gebied dat voor een honderdtal jaar een haast vergeten “neutrale zone” in Europa was, namelijk het punt waar het huidige Nederland, Duitsland en België elkaar raken.

Het verhaal begint bij Napoleon en eindigt met de Eerste Wereldoorlog, wanneer de regio werd ingelijfd door België. Dankzij de economische voorspoed van Vieille-Montagne, de lokale zinkmijn die door de aangrenzende natiestaten werd opgeëist, groeide het aantal inwoners van Neutraal Moresnet van 500 in 1850 tot meer dan 2.500 op het moment van annexatie door België.

Leven in neutraal gebied had voor- en nadelen, aanzien de burgers – die we “neutralen” zouden kunnen noemen – het geluk hadden aan de legerdienst te ontsnappen, maar de pech om staatloos te zijn wanneer ze naar het “buitenland” reisden.

Het interessante aan deze “mini-staat” is dat de burgers onafhankelijkheid wensten. Verschillende statelijke kentekens die ze creëerden, zoals postzegels en andere documenten, zijn te zien in deze tentoonstelling. In 1908 wilden de inwoners van Neutraal Moresnet de eerste Esperanto-staat worden, die de naam “Amikejo” moest krijgen, en waar het Esperanto (een artificiële taal zonder nationalistische connotaties) de oplossing moest bieden voor de taalkundige

scheidingslijnen die specifiek dat gebied, maar eigenlijk heel Europa, deden verkrampen.

Neutraal Moresnet is een voorbeeld van transnationale coalities en actief burgerschap, dat ergens verloren raakte in de geschiedenis.

Met dank aan 1871 Kelmis

15. De Casus Bulkes

Bulkes, tegenwoordig bekend als Maglič, is een dorp in Servië. Tot aan de Tweede Wereldoorlog was de bevolking Duits, daterend uit de tijd dat de regio deel uitmaakte van Oostenrijk-Hongarije. Het naoorlogse Joegoslavië wilde echter, net als andere Oost-Europese staten, zijn “Duitse Kwestie” voor eens en altijd oplossen door alle Duitsers – vermeende nazi-aanhangers – te verdrijven. De verlaten dorpen, met hun goed onderhouden huizen en boerderijen, moesten opnieuw worden bevolkt en Serviërs uit de bergstreken van Joegoslavië trokken er in. Maar het dorp Bulkes bood onderdak aan Grieken die op de vlucht waren voor de Burgeroorlog in hun land waar communistische groeperingen een gewapende revolutie op gang brachten. Enkele duizenden Grieken betrokken het dorp, communistische vluchtelingen die in 1945 weigerden het vredesverdrag van Varkiza te erkennen.

De komende vier jaar zou Bulkes functioneren als een mini-Griekenland binnen Joegoslavië, met eigen Griekstalige scholen, infrastructuur, kranten en zelfs een eigen valuta, de Bulkes Dinar, die alleen geldig was binnen de grenzen van de gemeenschap. Bulkes werd de Zevende Republiek van Joegoslavië genoemd en opereerde onder de supervisie van de Joegoslavische Staatsveiligheidsdienst, met een afzonderlijke bankcode in de Joegoslavische banken.

De stichting van de Bulkes “commune” creëerde de voorwaarden voor een radicaal “sociaal experiment” binnen een collectief model. Het karakter van de ge-

meenschap, haar structuur van “mini-staat” en haar afzondering van de Joegoslavische omgeving, leidde ertoe dat het werd gezien als een “Grieks communistisch experiment”.

In deze tentoonstelling zien we prints van de dinarbiljetten en een fragment uit de trailer van de nieuwe documentaire ‘Operation: Bulkes’, geproduceerd door Orfeas Skutelis en geregisseerd door Siniša Bosančić, die het verhaal van Bulkes vertelt via de getuigenissen van overlevende Griekse dorpsbewoners en functionarissen van de voormalige Joegoslavische staat. De documentaire wordt in 2021 uitgebracht.

16. Olivier Goethals (Scenografie/ruimtelijke installatie)

‘extra muur’ (2018)

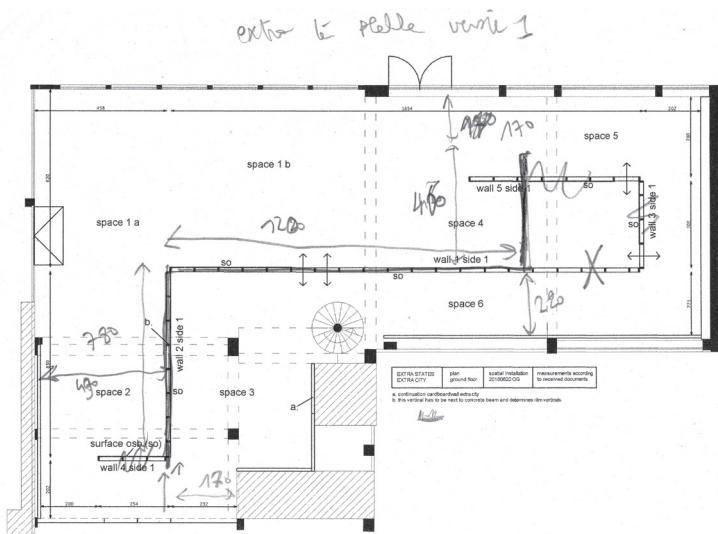
In de scenografie voor deze tentoonstelling betrok architect en kunstenaar Olivier Goethals verschillende aspecten uit zijn veelzijdige artistieke praktijk, gaande van tekeningen, schilderijen en objecten tot de realisatie van architecturale elementen en publieke podia. In de grote hal van Extra City – de voormalige industriële Wasserij Goossens – creëerde Goethals in dialoog met curator iLiana Fokianaki een ruimtelijke installatie die inspeelt op de thematieken uit ‘Extra States: Nations in Liquidation’.

De hoge muren van Goethals’ ruimtelijke ingreep verwijzen niet alleen naar de architectuur van overheidsgebouwen of hoofdkantoren van transnationale instellingen en bedrijven waarvan er veel in België zijn gevestigd, maar ook naar de strenge beveiliging van deze gebouwen en de gelimiteerde toegang ervan voor de meesten onder ons. De toeschouwer wordt geconfronteerd met de voor- en achterkant van de façade, met smalle ruimten achter de muur die doen denken aan de claustrofobische architectuur en de zichtbare en verborgen elementen van het staatsapparaat.

Bij het herdefiniëren van de ruimte hechtte Goethals veel waarde aan de interactie tussen de “gebruiker” en het ontwerp, dat aan de ene kant zuiver esthetisch is, maar aan de andere kant herinnert aan de restanten van een filmset of een andere “fake” omgeving. De toeschouwer komt terecht in een rigide, strikt geregu-

leerde, kafkaïaanse sfeer, een “staat van zijn” die we allemaal herkennen wanneer we met dergelijke architecturale omgevingen worden geconfronteerd.

Olivier Goethals is geboren in 1980 in Torhout (BEL) en woont en werkt in Gent (BEL).

‘extra muur’, (2018), courtesy de kunstenaar

LEESHOEK

In de leeshoek vind je boeken en artikels die werden geselecteerd door de curator en die een belangrijke rol speelden in de ontwikkeling van deze tentoonstelling.

RONDLEIDINGEN

Je kan een gratis rondleiding volgen om de twee weken op zondag: op 30 september, 14 en 28 oktober, 11 en 25 november, en 9 december 2018, om 14:00.

KUNSTHAL EXTRA CITY STAF

algemeen directeur Adinda Van Geystelen
artistiek team (2017-2019) Antonia Alampi, iLiana Fokianaki, Michiel Vandevelde
communicatie en bemiddeling Lotte De Voeght
productie Eline Verstegen
zakelijk Tijs Lammar
assistentie en administratie Joke Desmet
techniek Gary Leddington

FREELANCE MEDEWERKERS

scenografie Olivier Goethals
uitvoering scenografie Winnie Claessens, Bieke Criel, Martha Maieu, Valgerður Sigurðardóttir
installatie team Baldvin Einarsson, Daan Gielis, Oscar Hugal, Ward Zwart
vormgeving Jef Cuypers
website Studio RGB
gidsen Isabel Fredeus, Nina Hendrickx, Pieter Jennes, Katrin Kamrau, Ilona Roesli

Extra FIKA Café Annelies Wuyts,
Sofie Wuyts

BROCHURE

teksten iLiana Fokianaki
coördinatie en redactie Lotte De Voeght
vormgeving Jef Cuypers

MET DANK AAN

De Raad van Bestuur van Kunsthal Extra City en de Extra Stadsraad.
De kunstenaars en de medewerkers aan de tentoonstelling en 'Cahier #4'. Verder dank aan Antonia Alampi en Michiel Vandevelde, Mustafa Kör, Anne Bielig, Anton Vidokle, Galerie Jerome Poggi, Metro Pictures New York, Galerie Tanja Wagner, New Galerie Paris, Marian Goodman Gallery, Petra Meier van de Universiteit van Antwerpen, Christina Velzeboer, Janine Meijer, Mark Rietveld, Tomas Uyttendaele

